

คู่มือผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน
ตามคำสั่ง ศพส.ที่ ๒๓/๒๕๕๕
รองรับยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด

จัดทำโดย

สำนักงานอำนวยการร่วม ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ
ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกระทรวงมหาดไทย
สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรม
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

สารบัญ

เนื้อหา

หน้า

คำนำ

๓

๑. ความสำคัญของคู่มือผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน ๔
๒. ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน คือใคร และต้องทำอะไร
มีบทบาทที่เหมือนหรือต่างจากชุดปฏิบัติการประจำตำบลอย่างไร ๕
๓. การจัดตั้งผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนทำอะไร ๗
๔. ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน (ประจำหมู่บ้าน/ชุมชน) มาจากไหน ๗
๕. ขั้นตอน/แนวทางการปฏิบัติงานของผู้ประสานงาน
หมู่บ้าน/ชุมชนมีอะไรบ้าง ๘
๖. ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนจะรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างไร ๑๓
๗. ประเด็นที่ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนควรรู้มีอะไรบ้าง ๑๓

ภาคผนวก

๑๕

คำนำ

ภายใต้คำสั่ง ศพส.ที่ ๒๓/๒๕๕๕ ปฏิบัติการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน พ.ศ. ๒๕๕๖ มุ่งเน้นสร้างความเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานในหมู่บ้าน/ชุมชนเป็น ๕ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ ๑ หมู่บ้าน/ชุมชนที่ไม่ปรากฏข่าวสารมีปัญหายาเสพติด เป้าหมายที่ ๒ หมู่บ้านในพื้นที่ตำบลติดชายแดน เป้าหมายที่ ๓ หมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นกองทุนแม่ของแผ่นดิน เป้าหมายที่ ๔ หมู่บ้าน/ชุมชนที่ครบขั้นตอนการเสริมสร้างความเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด และเป้าหมายที่ ๕ หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหาในระดับรุนแรงที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน กำหนดกิจกรรมการดำเนินงานโดยมุ่งเน้นการทบทวน ประเมินสถานการณ์ปัญหาและการดำเนินงานรายหมู่บ้าน/ชุมชนที่ได้ดำเนินการถึงขั้นตอนใดในปี ๒๕๕๕ ทั้งทางปริมาณและคุณภาพ เพื่อจะได้ดำเนินการต่อเนื่องในปี ๒๕๕๖ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ให้ความสำคัญกับการประเมินสถานการณ์ปัญหาเอาชนะยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ความเข้มแข็งของแกนนำชุมชน และความเข้มแข็งของชุมชนในทางคุณภาพ เมื่อตรวจสอบแล้วให้ดำรงสถานะ การไม่มีปัญหายาเสพติดในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง พัฒนาแกนนำและกำลังอาสาสมัครประชาชน เสริมความเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด และจำกัดการขยายตัวของยาเสพติดทั้งหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีปัญหายาเสพติด โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การยุติสถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติดด้วยการระดมพลังมวลชนทุกภาคส่วนเพื่อหยุดยั้งไม่ให้ปัญหายาเสพติดส่งผลกระทบก่อความเดือดร้อนต่อประชาชนอีกต่อไป

การดำเนินงานดังกล่าว ศพส. ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของหน่วยประสานงานที่จะทำหน้าที่เชื่อมการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับหมู่บ้าน/ชุมชน (ผู้นำชุมชน ผู้ประสานพลังแผ่นดิน และสมาชิกในชุมชน) เพื่อให้เข้าใจในแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐ เป็นพี่เลี้ยงให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชน และนำข้อปัญหา-อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน อันจะทำให้เกิดความร่วมมือและประสานการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ซึ่งถือเป็นนโยบายแห่งรัฐ จึงมีข้อสั่งการจัดตั้ง ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเป็นกลไกหลักในการเชื่อมพลังมวลชนในทุกหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อมุ่งเอาชนะปัญหายาเสพติดให้ได้

คู่มือเล่มนี้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับ “ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน” ให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ และแนวทางปฏิบัติงานรองรับยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดตามคำสั่ง ศพส.ที่ ๒๓/๒๕๕๕ สามารถปฏิบัติการกิจบรรลุผลสำเร็จตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ แนวนโยบายแห่งรัฐ และตอบสนองบุญคุณแห่งแผ่นดินด้วยการเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน

คณะผู้จัดทำ
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

คู่มือผู้ประกอบการหมู่บ้าน/ชุมชน

๑. ความสำคัญของคู่มือผู้ประกอบการหมู่บ้าน/ชุมชน

จากที่รัฐบาลได้น้อมนำกระแสพระราชดำรัส สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงพระราชทานให้เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ โดยประกาศเจตนารมณ์และมุ่งมั่นดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภายใต้แนวทางยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดมีศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศพส.) เป็นหน่วยบริหารยุทธศาสตร์มีแนวทาง โครงสร้าง และขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน สามารถสร้างผลงานได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถสกัดกั้นไม่ให้ยาเสพติดทะลักเข้าสู่ประเทศไทย สถานการณ์ปัญหาเสพติดอยู่ในระดับที่ควบคุมระดับปัญหาไม่ให้ขยายตัวมากขึ้น ประชาชนรับทราบถึงการทำงานของรัฐบาล มีความเชื่อมั่น และมีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาล ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สถานการณ์ของปัญหาเสพติดอยู่ในระดับที่ควบคุมได้เกิดจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐและภาคประชาชนทั้งในพื้นที่จังหวัด อำเภอ เทศบาล ตำบล และหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ โดยกลไกในระดับพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ ชุดปฏิบัติการประจำตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน วิทยากรกระบวนการ ผู้ประสานพลังแผ่นดิน (๒๕ ตำบลละคร) อย่างไรก็ตามปัญหาเสพติดได้เปลี่ยนไปทั้งปริมาณการผลิตยาเสพติดภายนอกประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ยาเสพติดตามแนวชายแดนพร้อมที่จะทะลักเข้าสู่ประเทศไทยอยู่ตลอดเวลา โครงสร้างการค้า/เครือข่ายการค้า ยาเสพติดทั้งภายนอกและภายในประเทศยังคงมีบทบาทต่อการค้าในระดับสูง (เครือข่ายการค้านอกประเทศซึ่งเป็นเครือข่ายชนกลุ่มน้อยที่มีกองกำลังเป็นของตนเองมีศักยภาพในการผลิตและการค้าสูง ส่วนเครือข่ายระดับสำคัญภายในประเทศยังถูกทำลายไม่มากนัก) นักค้ายาเสพติดที่ถูกจับกุมได้ส่วนใหญ่เป็นเพียงผู้ล่าเสี่ยง มือชน ผู้ประสานงาน หรือนักค้าระดับแพร่ระบาด ส่วนนักค้าที่เป็นระดับนายทุน เจ้าของยาเสพติด หรือผู้บงการสำคัญยังไม่สามารถขยายผลจับกุมได้ กลุ่มนักค้ายาเสพติดยังมีความเชื่อมโยงกับนักค้ายาเสพติดในเรือนจำทำให้สถานการณ์การค้ายาเสพติดมีความซับซ้อนมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าการค้ายาเสพติดมีแนวโน้มใช้อาวุธร้ายแรงตอบโต้เจ้าหน้าที่มากขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่หลายนายต้องเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บเมื่อเข้าจับกุม อาชญากรรมยาเสพติดมีส่วนสัมพันธ์กับการก่อคดีอาญาประเภทต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนมากขึ้น

เพื่อให้การขับเคลื่อนงานแก้ไขปัญหาเสพติดมีความต่อเนื่องและลดระดับของปัญหาให้ได้รับรัฐบาลได้ยกระดับปัญหาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ พร้อมทั้งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ภายใต้คำสั่ง ศพส.ที่ ๒๓/๒๕๕๕ โดยกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ระดับหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ สามารถควบคุมปัญหาในระดับพื้นที่ที่ได้ได้ จำเป็นต้องเสริมบทบาทของภาคประชาชนให้สนับสนุนกันมาช่วยกันแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยพลังของตนเอง และจัดให้มีผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อร่วมกับชุมชนต่อสู้ปัญหาเสพติดถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะเสริมให้พลังชุมชนเข้มแข็งขึ้นภายใต้ชื่อ “ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน (ประจำหมู่บ้าน/ชุมชน)” โดยมอบหมาย ให้ ผอ.ศพส.จ. ทุกจังหวัดและกรุงเทพมหานครกำหนดเป็นนโยบายให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน มี ศพส.อ./ข. ในแต่ละอำเภอ/เขตรับไปปฏิบัติ โดยเป็นแกนกลาง ประสานงาน กำหนด ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนจากหน่วยต่างๆ ทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคประชาชน ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนโดยมีรายชื่ออย่างชัดเจน ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นไปในแนวทางเดียวกันทั่วประเทศ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ศพส. ได้มอบหมายให้ สำนักงานอำนวยการร่วม ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (สอ.ศพส.) และศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดกระทรวงมหาดไทย (ศพส.มท.) จัดทำคู่มือผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนขึ้น เพื่อให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน ใช้ประโยชน์เป็นคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดต่อไป

๒. ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน คือใคร และต้องทำอะไร มีบทบาทที่เหมือนหรือต่างจากชุดปฏิบัติการประจำตำบลอย่างไร

ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนภายใต้คำสั่ง ศพส.ที่ ๒๓/๒๕๕๕ คือ บุคคล/กลุ่มบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับผู้นำในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยบุคคลดังกล่าวอาจเป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ภาคประชาชน หรือประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีหน้าที่

๒.๑ นำนโยบาย แนวทาง การปฏิบัติ และความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ไปถ่ายทอดลงสู่หมู่บ้าน/ชุมชน

๒.๒ ประสานงานชุดปฏิบัติการประจำตำบล และร่วมกับชุดปฏิบัติการประจำตำบลให้คำแนะนำ กระตุ้น ให้ชุมชนรับรู้ถึงปัญหายาเสพติดของหมู่บ้าน/ชุมชนตนเอง และลุกขึ้นต่อสู้กับปัญหายาเสพติดในชุมชน

๒.๓ ร่วมคิด และร่วมดำเนินงานกับผู้นำในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๒.๔ ประสานหน่วยงาน องค์กร หรือกลุ่มแกนนำ ทั้งในและนอกหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

๒.๕ รวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในชุมชน ปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้อง ตลอดจนข้อเสนอแนะจากหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อรายงานต่อหัวหน้าชุดปฏิบัติการฯ

สำหรับชุดปฏิบัติการประจำตำบล คือ กลุ่มบุคคลภาครัฐที่ประกอบกำลังเป็น ชุดปฏิบัติการประจำตำบล ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ มท.๐๓๑๑.๓/๒ ส ๒๕๖๘๔ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ โดยชุดปฏิบัติการประจำตำบล ประกอบด้วย ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล พัฒนาการผู้รับผิดชอบประจำตำบล ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชนประจำตำบล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำสถานีตำรวจท้องที่ที่ได้รับมอบหมาย และกำนัน โดยมีหน้าที่

๑) ตรวจสอบพิสูจน์ทราบสถานะหมู่บ้าน/ชุมชนในตำบลว่า มีสถานการณ์ปัญหายาเสพติดเป็นอย่างไร

๒) ตรวจสอบสถานภาพของผู้ประสานพลังแผ่นดินที่มีอยู่ในแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน และจัดตั้งเพิ่มเติมให้ครบ หมู่บ้าน/ชุมชนละ ๒๕ คน รวมทั้งสนับสนุนให้มีบทบาทเป็นหูเป็นตา แจ้งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ คือ สอดส่องเฝ้าระวังเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ไม่ให้เข้ายุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

๓) ลงพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อจัดประชุมประชาคม เพื่อค้นหากลุ่มเสี่ยง/ผู้เสพ/ผู้ติด/ผู้ค้า และผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ตลอดจนพื้นที่ที่เป็นแหล่งมั่วสุม/เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด

๔) ดำเนินการพัฒนาศักยภาพแกนนำ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน ให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและปัญหาอื่นๆ ด้วยความยั่งยืน โดยใช้กระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน

๕) ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดระเบียบสังคมในตำบล โดยเฉพาะบริเวณรอบสถานศึกษาเพื่อสกัดกั้นให้เยาวชนในตำบลห่างไกลจากปัญหายาเสพติด

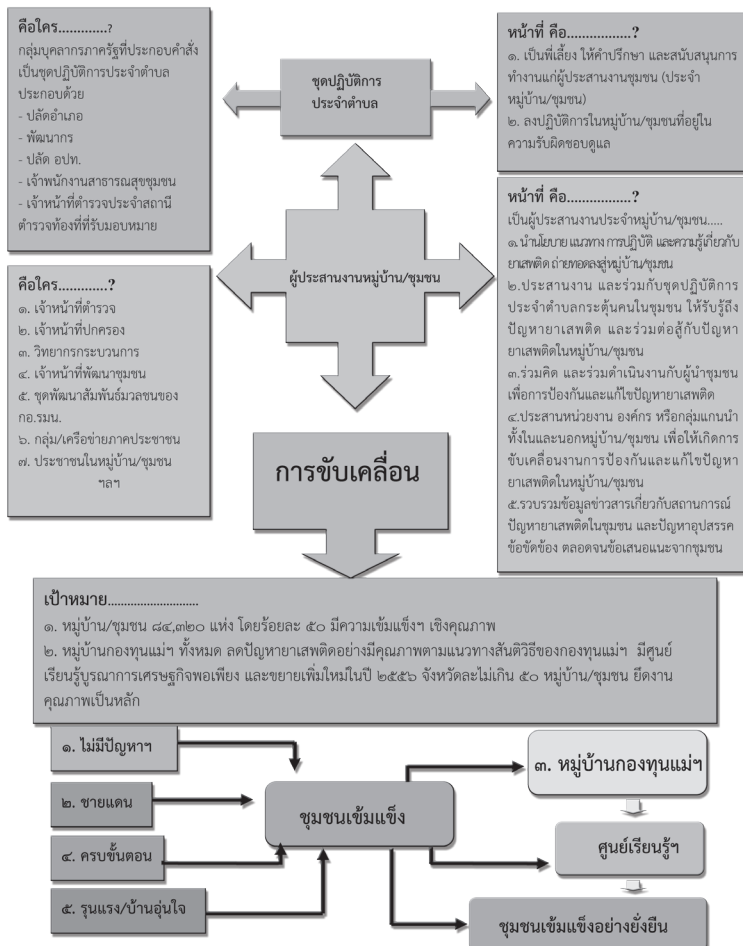
๖) ร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนา/ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ที่พบจากการจัดระเบียบสังคม การทำประชาคม และการสำรวจข้อมูลในหมู่บ้าน/ชุมชน ภายใต้แนวคิดการเปลี่ยนความเสี่ยงให้เป็นพลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติด ด้วยการสร้างกลุ่มเยาวชนอาสาพลังแผ่นดิน ของแต่ละพื้นที่ขึ้น

๗) ระดมความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ครอบครัวของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เช่น การให้คำปรึกษาการจัดค่ายครอบครัว การฟื้นฟูดูแลช่วยเหลือครอบครัวให้เข้มแข็ง ได้แก่ การพัฒนาฝีมือแรงงาน จัดหางาน มอบทุนประกอบอาชีพ เป็นต้น

จากความหมาย องค์ประกอบ และบทบาทของผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนและชุดปฏิบัติการประจำตำบล จะเห็นได้ว่ามีเป้าหมายเดียวกัน คือ หมู่บ้าน/ชุมชน เพียงแต่อยู่ในระดับความเข้มข้นที่ต่างกัน ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนงานสามารถสอดคล้องซึ่งกันและกัน จึงเห็นความรอบคอบภารกิจของชุดปฏิบัติการประจำตำบลให้มีความเป็นพี่เลี้ยง ให้คำปรึกษา สนับสนุนการทำงานของ ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน (ประจำหมู่บ้าน/ชุมชน) และร่วมปฏิบัติการในหมู่บ้าน/ชุมชนที่อยู่ในความรับผิดชอบดูแล

ดังแสดงในแผนภูมิข้างล่างนี้

แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างชุดปฏิบัติการประจำตำบลกับผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน

๓. การจัดตั้งผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างไร

คำสั่ง ศพส.ที่ ๒๓/๒๕๕๕ ได้กำหนดให้ ศพส.จ./กทม. มอบหมาย ศพส.อ./ศพส.ข. กำหนดผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างชัดเจนให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งแจ้งและมอบหมาย ศพส.จ./กทม. และ ศพส.อ./ข. จัดให้มีการประชุมชี้แจงผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนในระดับจังหวัด/กทม. และอำเภอ/เขต ให้เข้าใจจุดมุ่งหมายภารกิจหน้าที่ระบบการปฏิบัติ การรายงาน ฯลฯ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน จึงกำหนดแนวทาง/ข้อเสนอการดำเนินงาน ดังนี้

๑. ศพส.จ./กทม. มอบหมายให้ ศพส.อ./เทศบาลเมือง และเมืองพัทยา/ศพส.ข. ในกรุงเทพมหานคร ดำเนินการปรับภารกิจชุดปฏิบัติการประจำตำบลเป็นพี่เลี้ยงของผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน และให้คัดเลือกผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน (ประจำหมู่บ้าน/ชุมชน) ที่มาจากหน่วยงานต่างๆ วิทยากรกระบวนการ เครือข่ายภาคประชาชน หรือสมาชิกในชุดปฏิบัติการประจำตำบล โดยให้รวบรวมรายชื่อบุคคล พร้อมประวัติ และกำหนดหมู่บ้าน/ชุมชนที่รับผิดชอบ จัดทำเป็นคำสั่ง ศพส.อ./ข. โดยให้ส่งสำเนาดังกล่าวไปยัง ศพส.จ./กทม.

๒. ศพส.อ. ดำเนินการจัดทำคำสั่งรองรับ

๒.๑ ปรับภารกิจชุดปฏิบัติการประจำตำบลให้มีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา การสนับสนุนการทำงานของผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน (ประจำหมู่บ้าน/ชุมชน) และร่วมกับผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน ลงปฏิบัติในหมู่บ้าน/ชุมชนที่อยู่ในความรับผิดชอบดูแล

๒.๒ คัดเลือกผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน (ประจำหมู่บ้าน/ชุมชน) ให้ครอบคลุมอย่างน้อย ๑ คน ต่อ ๑ หมู่บ้าน/ชุมชนแยกตามพื้นที่ระดับตำบล โดยมอบหมายให้ปลัดอำเภอหัวหน้าชุดปฏิบัติการประจำตำบลเป็นหัวหน้าผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนในตำบลนั้นๆ และให้จัดทำบัตรแสดงตนของผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนมอบในเวทีประชุม (การคัดเลือกให้ดูในหน้า ๘ ข้อ ๔.๒)

๓. สำหรับเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร และสำนักงานเขต ในกรุงเทพมหานคร ให้ ศพส.จ. และ ศพส.กทม. จัดทำคำสั่งรองรับ

๓.๑ ให้มีคำสั่งตั้งชุดปฏิบัติการระดับเทศบาล และสำนักงานเขต โดยมอบหมายให้ ปลัดเทศบาล และผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต เป็นหัวหน้าชุดปฏิบัติการฯ โดยประกอบคำสั่งทั้งจากตำรวจ สาธารณสุข ปกครอง พัฒนาชุมชน เครือข่ายวิทยากรกระบวนการ หรือตามที่ ผอ.ศพส.จ./กทม. เห็นสมควร โดยทำหน้าที่เช่นเดียวกับชุดปฏิบัติการประจำตำบล

๓.๒ คัดเลือก ผู้ประสานงานชุมชน (ประจำชุมชน) อย่างน้อย ๑ คนต่อ ๑ ชุมชน โดยมอบหมายให้ปลัดเทศบาล และผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตหัวหน้าชุดปฏิบัติการฯ เป็นหัวหน้าผู้ประสานงานชุมชนในเขตเทศบาล หรือสำนักงานเขตนั้นๆ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร รวบรวมรายชื่อพร้อมประวัติส่งให้ ศพส.จ./กทม. เพื่อจัดทำคำสั่งรองรับ (การคัดเลือกให้ดูในหน้า ๘ ข้อ ๔.๒)

๔. ให้ ศพส.จ./กทม. จัดประชุมผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน และชุดปฏิบัติการฯ ทุกอำเภอ ทุกเทศบาล และสำนักงานเขต เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในบทบาท และภารกิจของผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน (ประจำหมู่บ้าน/ชุมชน) และชุดปฏิบัติการฯ โดยให้จัดทำบัตรแสดงตนของผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนมอบในเวทีประชุม

๔. ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน (ประจำหมู่บ้าน/ชุมชน) มาจากไหน

บุคคลที่จะเป็นผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน (ประจำหมู่บ้าน/ชุมชน) ไม่มีค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน เน้นทำงานด้วยความเสียสละมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้หมู่บ้าน/ชุมชนรอดพ้นจากอันตรายยาเสพติด ดังนั้นบุคคลดังกล่าวจึงควรมี

๔.๑ คุณสมบัติของผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน

- ๑) เป็นที่รู้จักและยอมรับของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน
- ๒) เป็นตัวเชื่อมที่ดี ไม่สร้างความแตกแยก เคารพในศักดิ์ศรีและให้เกียรติชาวบ้าน ไม่ดูถูกผู้อื่น มีความประนีประนอม มุ่งรักษาความร่วมมือ และให้กำลังใจทุกฝ่าย
- ๓) มีจิตอาสาที่จะช่วยเหลืองานด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดของหมู่บ้าน/ชุมชน

๔.๒ แนวทางการคัดเลือกผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน

- ๑) ให้คัดเลือกเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในพื้นที่เป้าหมายตามคำสั่ง ศพส.ที่ ๒๓/๒๕๕๕ ดังนี้

- ๑.๑) หมู่บ้าน/ชุมชนไม่มีปัญหาเสพติด
- ๑.๒) หมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ตำบลติดชายแดน
- ๑.๓) หมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน
- ๑.๔) หมู่บ้าน/ชุมชนครบขั้นตอนเสริมสร้างความเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด
- ๑.๕) หมู่บ้านที่มีการแพร่ระบาดรุนแรงและหมู่บ้านตามโครงการบ้านอุ่นใจ
- ๒) หรือคัดเลือกจากคนในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยใช้มติส่วนใหญ่ของสมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชน

เป็นหลัก

ดังนั้นผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน (ประจำหมู่บ้าน/ชุมชน) จึงมีทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และภาคประชาชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ปกครอง วิทยากรกระบวนการ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่ในชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชนของ กอ.รมน. กลุ่ม/เครือข่ายภาคประชาชน คนในหมู่บ้าน/ชุมชน ฯลฯ ทั้งนี้การกำหนดผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนจะใช้นักหน่วยเดียว หรือหลายหน่วยตามข้างต้น ให้ขึ้นอยู่กับความพร้อม และความครอบคลุมพื้นที่ที่สำคัญ อย่างน้อยควรมีผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน ๑ คน รับผิดชอบหลักใน ๑ หมู่บ้าน/ชุมชน

๕. ขั้นตอน/แนวทางปฏิบัติของผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนมีอะไรบ้าง

หลังจากที่ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน ได้รับการแต่งตั้งและมอบหมายให้รับผิดชอบหมู่บ้าน/ชุมชนใด จำเป็นต้องทราบถึงสภาพและบริบทของหมู่บ้าน/ชุมชนนั้นๆ เพื่อง่ายต่อการประสานงาน โดยให้ดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ ศึกษาสภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนที่รับผิดชอบ โดยการรวบรวมข้อมูลที่บ่งชี้ถึงบริบทของหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อให้ทราบว่าหมู่บ้าน/ชุมชนมีสภาพทางสังคม วัฒนธรรม แนวคิด สภาพปัญหาของชุมชน รวมทั้งปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน (และปัญหาอื่นๆ) ความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชน บุคคลที่เป็นที่ยอมรับนับถือในหมู่บ้าน/ชุมชน และความเข้มแข็งของผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นอย่างไร

๕.๒ แยกแยะข้อมูลสภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อดูว่าอะไรเป็นประเด็นปัญหาหลัก-รองของหมู่บ้าน/ชุมชน มีความเข้มแข็งมาก-น้อยเพียงใด สามารถประเมินความเข้มแข็งโดยสอบถามข้อมูลเบื้องต้นจากชุดปฏิบัติการประจำตำบล หรือจาก ศพส.อ./ช. ตลอดจนให้สัมภาษณ์ในหมู่บ้าน/ชุมชน

๕.๓ ลงพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนพบผู้นำทั้งที่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานชุมชน และกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นต้น และที่ไม่เป็นทางการ เช่น ผู้นำทางศาสนา ขรบ. อสม. ๒๕ ตาสืบประวัติ กรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นต้น (กรณีเป็นบุคคลนอกพื้นที่) เพื่อแนะนำตัว และขอคำปรึกษา

คำแนะนำ และให้ทราบถึงบริบท และสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชนยิ่งขึ้น สร้างความสัมพันธ์ พุดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติ ให้เกิดความไว้วางใจลดความหวาดระแวง ตลอดจนทำความเข้าใจในแนวทางการ เสริมสร้างความเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดของหมู่บ้าน/ชุมชน

๕.๔ แลกเปลี่ยนข้อมูลสภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนที่ได้ศึกษาแก่ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (ในขั้นตอนนี้อาจจัดในรูปของเวทีประชาคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้ให้ผู้นำ หมู่บ้าน/ชุมชนเห็นถึงปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชน สร้างความตระหนักเกิดจิตสำนึกลุกขึ้นแก้ไขปัญหา และให้ คำแนะนำการดำเนินงานแก่ผู้นำ/ผู้ใหญ่บ้าน/กรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งอาจจัดหลายครั้ง (ในขั้นตอนนี้ให้ ประสานชุดปฏิบัติการประจำตำบลเข้าสนับสนุน)

๕.๕ หลังจากที่ได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และได้ชี้ให้ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนเห็นถึงปัญหา พลุกให้ลุกขึ้นสู้กับปัญหาแล้ว ให้ประสานชุดปฏิบัติการประจำตำบลอย่างต่อเนื่องให้ลงพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ และคำแนะนำในการวางแผนขับเคลื่อนหมู่บ้าน/ชุมชน ตลอดจนการเตรียมการ จัดประชุมประชาคมชาวบ้านทั้งหมู่บ้าน/ชุมชนแก่ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน (ในขั้นตอนนี้ประสานชุดปฏิบัติการ ประจำตำบลเข้าสนับสนุน)

๕.๖ เมื่อผู้นำในหมู่บ้าน/ชุมชนมีความตื่นตัวรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และได้รับความรู้จาก ชุดปฏิบัติการประจำตำบลแล้ว ให้คำแนะนำ กระตุ้นผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนจัดเวทีประชาคมชาวบ้านทั้งหมู่บ้าน/ ชุมชน โดยประสานชุดปฏิบัติการประจำตำบลมาดำเนินการให้ความรู้ ความเข้าใจ รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากภัยยาเสพติด ให้อีกเห็นลุกขึ้นสู้ และเข้าร่วมปฏิบัติการเฝ้าระวังปัญหาหายาเสพติดโดยการค้นหาผู้เสพ ผู้ติด ผู้ค้า ยาเสพติดที่มีพฤติกรรมเสี่ยง และพื้นที่ที่เป็นแหล่งมั่วสุมในหมู่บ้าน/ชุมชน ตลอดจนขยายเครือข่าย กรรมการชุมชนเพิ่มเติมเพื่อช่วยกันดูแลสมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชน (โดยให้ดำเนินการประชาคมทุก ๑ – ๓ เดือน)

๕.๗ หลังจากทำประชาคมชาวบ้านเมื่อค้นหา พบผู้เสพ ผู้ติด ผู้ค้า ยาเสพติดที่มีพฤติกรรมเสี่ยง และพื้นที่ที่เป็นแหล่งมั่วสุมในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนประสานขอความร่วมมือไป ยังชุดปฏิบัติการประจำตำบลเพื่อมาให้ความคำแนะนำในแนวทางปฏิบัติแก่ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนและร่วมลงปฏิบัติ ดังนี้

๕.๗.๑ กรณีพบผู้เสพยาเสพติด ควรได้รับคำแนะนำจากชุดปฏิบัติการประจำตำบลใน ประเด็น

๑) กระบวนการบำบัดรักษา (เบื้องต้น) การส่งต่อ การติดตามดูแลโดยสังคม การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เสพยาเสพติด

๒) การชักชวน จูงใจให้ ผู้เสพเลิกใช้ยาเสพติดโดยเข้ารับการบำบัดรักษาฟื้นฟู สมรรถภาพ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโรคสมองติดยาแก่ผู้เสพ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง

๓) การประสานนำผู้เสพเข้ารับการคัดกรองที่ศูนย์จำแนกคัดกรองอำเภอเพื่อ แยกระดับของการใช้ยาเสพติด ผู้ที่เสพไม่มาก (กลุ่มที่เพิ่งทดลอง หรือเสพเป็นครั้งคราวไม่ต่อเนื่อง) ผู้ที่เสพ มากและเรื้อรัง (มีอาการเมื่ออดยา)

๔) ประสานชุดปฏิบัติการประจำตำบลลงให้ความรู้แก่ผู้นำ และสมาชิกใน หมู่บ้าน/ชุมชนในความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคสมองติดยาเพื่อปรับทัศนคติของผู้นำและสมาชิกในหมู่บ้าน/ ชุมชน ตลอดจนการเตรียมการในการดูแลโดยสังคมแก่กลุ่มผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดรักษาฟื้นฟู สมรรถภาพ

๕.๗.๒ กรณีพบผู้ค้ายาเสพติด ควรได้รับคำแนะนำจากชุดปฏิบัติการประจำตำบลใน ประเด็น

๑) จัดทำบัญชีรายชื่อและพฤติการณ์ค้ายาเสพติด

๒) การจัดเวรยาม การจัดทหารเฝ้าจับตากลุ่มหมู่บ้าน การจัดตั้งจุดตรวจจุดสกัดในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อกดดันให้นักค้ายาเสพติดยุติบทบาทหรือเลิกค้ายาเสพติด

๓) การให้คำปรึกษาแนะนำในช่องทางแจ้งข่าวสารของผู้ที่มีพฤติการณ์ค้ายาเสพติดให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น ผอ.ศพส.อ./ข. ผอ.ศพส.จ./กทม. ผู้บังคับการสถานีตำรวจภูธร/ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ หรือผ่านช่องทางศูนย์ดำรงธรรมของกระทรวงมหาดไทย หมายเลขโทรศัพท์ ๑๕๖๗ หรือ หมายเลขโทรศัพท์ ๑๓๘๖ ของ สอ.ศพส. เป็นต้น และให้โดยการแจ้งข่าวให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้จัดทำประวัติประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น สมณานาม ที่อยู่ ทะเบียนยานพาหนะ พฤติการณ์การค้ายาเสพติด เป็นต้น

๕.๗.๓ กรณีพบเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด เช่น มั่วสุมกันเป็นกลุ่ม ติดเกมส์ เทียวเตร เป็นต้น ชุดปฏิบัติการประจำตำบลควรให้คำแนะนำแก่ผู้นำชุมชน และร่วมดำเนินการในประเด็น

๑) การรวบรวมรายชื่อเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด แยกตามประเภทเสี่ยง

๒) การประสานชุดปฏิบัติการประจำตำบล เพื่อให้คำปรึกษาในแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมเยาวชนเสี่ยง

๓) ร่วมกับผู้ผู้นำในชุมชนประเมินปัจจัยเสี่ยงในหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อวางแผนการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่อย่างบูรณาการทั้งในเรื่องของ เป้าหมาย แผนงาน หน่วยงาน งบประมาณ บุคลากรและองค์ความรู้

๔) การประสานพ่อแม่ ผู้ปกครอง ของเด็กและเยาวชนเสี่ยงทราบเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ และร่วมกันป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงด้วยการดูแลเอาใจใส่และตักเตือนในสิ่งไม่ดี

๕) การให้คำแนะนำผู้นำในการจัดกิจกรรม/มอบหมายกลุ่มเยาวชนที่ผ่านการแก้ไขพฤติกรรม ทำกิจกรรมด้านอาสาพัฒนาบำเพ็ญประโยชน์และบริการสังคมต่างๆ ในพื้นที่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

๖) การให้คำแนะนำแก่ผู้นำชุมชนจัดเจ้าหน้าที่/อาสาสมัครประจำในพื้นที่ชุมชน เป็นพี่เลี้ยงในการติดตามช่วยเหลือเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เช่น ด้านการเรียน การประกอบอาชีพ การให้คำปรึกษา เพื่อหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ เป็นต้น

๗) ประสาน กศน.จังหวัด/กศน.อำเภอ/กศน.ตำบล/ศูนย์ฝึกอาชีพเพื่อจัดการอบรมฝึกอาชีพให้เยาวชน สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ เว็บไซต์ กศน. <http://www.nfe.go.th> หรือ CALL CENTER กศน. หมายเลข ๑๖๖๐ หรือ CALL CENTER กระทรวงศึกษาธิการ หมายเลข ๑๕๗๙

๘) การส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ และกิจกรรมเชิงบวกในวันสำคัญทั้ง งานประเพณี กิจกรรมทางศาสนา เช่น ลานกีฬา ลานดนตรี ศิลปะ หรือ ลานอนุรักษ์ทางธรรมชาติ-วัฒนธรรม เป็นต้น

๕.๗.๔ กรณีพบพื้นที่เสี่ยง/แหล่งมั่วสุม/แหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ชุดปฏิบัติการประจำตำบลควรให้คำแนะนำแก่ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน และร่วมดำเนินการ

๑) การรวบรวมข้อมูลพื้นที่เสี่ยง/แหล่งมั่วสุม/แหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน เช่น สถานบันเทิง/สถานบริการที่ฝ่าฝืนระเบียบ/กฎหมาย หอพักที่มีการมั่วสุมของเยาวชน

ร้านเกมส์/อินเทอร์เน็ต และพื้นที่สาธารณะที่ขาดการดูแลจนกลายเป็นสถานที่มั่วสุม เป็นต้น จัดทำฐานข้อมูลพื้นที่เสี่ยง

๒) การจัดชุด/ทีม และลงตรวจพื้นที่เสี่ยง และจัดระเบียบสังคม โดยใช้มาตรการทางสังคมและมาตรการทางกฎหมาย ควบคู่กัน เช่น สถานบันเทิง ให้เปิด-ปิดตามเวลา ไม่อนุญาตให้เด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่ถึง ๑๘ ปี เข้าใช้บริการ ร้านเกมส์อินเทอร์เน็ต ให้เปิด-ปิดตามเวลา หอพัก บ้านเช่า ให้จัดทำทะเบียนประวัติผู้เช่า และจัดระเบียบผู้เช่า/เข้าพัก และสถานที่เสี่ยง สวนสาธารณะ ให้สอดส่อง ตรวจตราเพื่อไม่ให้ใช้เป็นแหล่งมั่วสุม เป็นต้น

๓) ร่วมกับผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จัดพื้นที่ที่ใช้เป็นแหล่งมั่วสุม เช่น จัดให้มีแสงสว่าง ติดตั้งกล้อง CCTV ส่งเสริมการมีเวรยามชุมชน ฯลฯ เพื่อจัดพื้นที่มั่วสุมของเยาวชน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ศพส.อ./ข.

๕.๗.๕ กรณีพบกลุ่มที่เคยมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น เคยเสพยา เคยค้า เคยต้องโทษคดียาเสพติด เป็นต้น ชุดปฏิบัติการประจำตำบล ควรให้คำแนะนำแก่ผู้นำในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อมอบหมายภารกิจแก่ผู้ประสานพลังแผ่นดิน (๒๕ ตำบลประรด) ช่วยเป็นหูเป็นตาคอยสอดส่องเฝ้าระวังพฤติกรรมบุคคลเหล่านี้ และช่วยเหลือด้านอาชีพให้เป็นคนดีของสังคม

๕.๗.๖ กรณีกลุ่มชาวบ้านทั่วไปในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน ประสานชุดปฏิบัติการประจำตำบลมาให้ความรู้ ความเข้าใจในโทษพิษภัยยาเสพติด และแนวปฏิบัติให้หลีกเลี่ยงจากการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การปรับเปลี่ยนทัศนคติเชิงบวกที่มีต่อผู้เสพยาผู้ติดถือเป็นผู้ป่วยโรคจิตเวช และวิธีการที่จะช่วยเหลือดูแลบุคคลที่หลงผิดเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือกลุ่มเสี่ยง ตลอดจนเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครของหมู่บ้านเพื่อการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

๕.๘ หลังจากผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนและสมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชน ได้ร่วมกันดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้วยแนวทางในข้อ ๕.๗ จนปัญหายาเสพติดไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนแล้ว ให้ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน ประสานชุดปฏิบัติการประจำตำบลมาให้ความคำแนะนำแก่ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนในแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งอาชญาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน โดย

๕.๘.๑ ใช้หลัก “สันติวิธี และการให้อภัย” ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การจัดทำกฎหมายหมู่บ้านเพื่อใช้เป็นมาตรการทางสังคม และการใช้กระแสดังกล่าวของเพื่อนบ้าน เครือญาติ ผู้นำชุมชน หรือกฎหมายบ้าน เพื่อกระตุ้นให้เลิกพฤติกรรมเกี่ยวข้องๆ โดยยึด โดยให้คำแนะนำในการติดตามตรวจสอบพฤติกรรม หากไม่เลิกพฤติกรรมฯ จึงใช้มาตรการทางกฎหมายเป็นทางเลือกสุดท้าย

๕.๘.๒ ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยจากยาเสพติด โดยการณรงค์ทั้งผ่านสื่อ และเสียงตามสายในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้สมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการป้องกันภัยยาเสพติด และเป็นส่วนหนึ่งของการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

๕.๘.๓ ให้แยกแยะสมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชน ใช้วิธี การรับรองครัวเรือน (ใช้เวทีประชาคม หรือวิธีการอื่น ๆ) โดยเป็นมติเอกฉันท์เป็นหลักในการแยกครัวเรือนเป็น ๒ ประเภท คือ

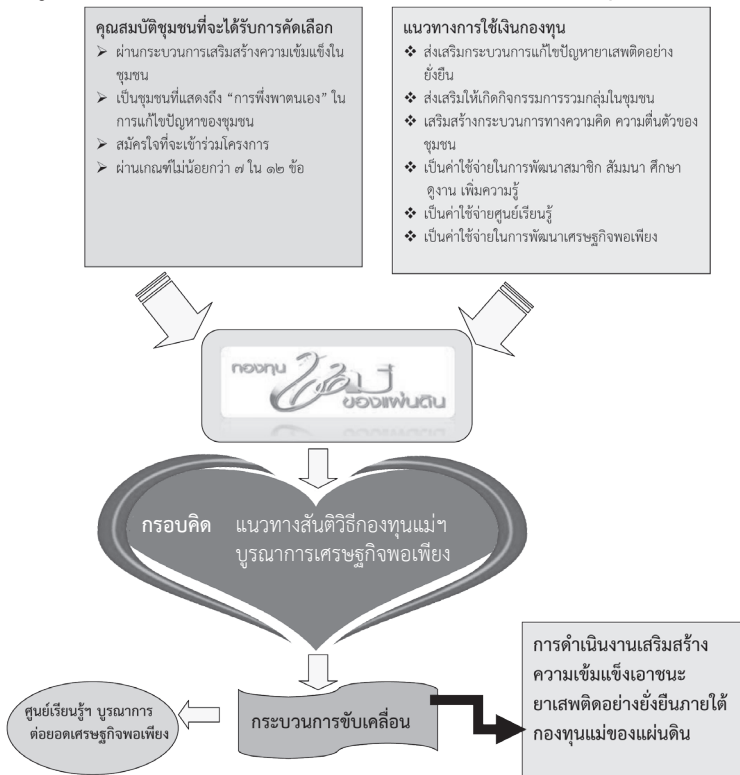
ประเภทแรก เป็นครัวเรือนที่เชื่อมั่นว่าไม่เกี่ยวข้องๆ

ประเภทที่สอง เป็นครัวเรือนที่ยังต้องให้ความช่วยเหลือและดำเนินการแก้ไขต่อไป โดยให้มีการรับรองครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างต่อเนื่องทุก ๑ - ๓ เดือน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน อย่างไรก็ตามหากภายหลังครัวเรือนใดกลับไปเกี่ยวข้องๆ อีก สามารถปรับเปลี่ยนสถานะ ได้เสมอ

๕.๘.๔ ให้รักษาสถานะหมู่บ้าน/ชุมชน โดยให้คำแนะนำ ให้ความรู้ แก่ผู้นำและสมาชิก ในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ สอดส่อง เฝ้าระวัง และควบคุมปัญหาเสพติดให้ลดลง ไม่ให้เกิดผู้เสพรายใหม่ ผู้เสพ/ติดยาเสพติดได้รับการดูแลจากคนในหมู่บ้าน/ชุมชน กดดันให้ผู้ค้าเลิกพฤติกรรม โดยให้หมู่บ้าน/ชุมชนจัดการประชุมรับรองครัวเรือนตามข้อ ๕.๘.๓

๕.๙ สำหรับในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นกองทุนแม่ของแผ่นดินแล้ว หรือกำลังอยู่ระหว่างการเสนอชื่อเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน ประสานชุดปฏิบัติการ ประจำตำบล (เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน) มาให้คำแนะนำในแนวทางการเสริมความเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน : ตามแนวทางกองทุนแม่ของแผ่นดิน ทั้งความหมาย แนวคิด การเข้าสู่กองทุนแม่ฯ และกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืนภายใต้กองทุนแม่ของแผ่นดิน และกิจกรรมการแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ แก่ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนและสมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้เข้าใจและสามารถพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนไปสู่ความยั่งยืนด้วยกองทุนแม่ของแผ่นดิน ดังแสดงในแผนภูมิ

แผนภูมิการเสริมความเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน : กองทุนแม่ของแผ่นดิน

รายละเอียดของการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืนภายใต้กองทุนแม่ของแผ่นดิน สามารถศึกษาได้จากเว็บไซต์ กองทุนแม่ของแผ่นดิน (www.kongtunmoe-oncb.com)

๖. ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนควรรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างไร

เมื่อผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนลงพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนที่ได้รับมอบหมายเพื่อประสานงาน ให้คำแนะนำ เป็นที่เลี้ยง หรือปฏิบัติงานในการกิจของผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน ให้รายงานผลการปฏิบัติงานรายเดือน ไปยังหัวหน้าชุดผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน (ปลัดอำเภอ) ทุกวันที่ ๕ ของเดือนถัดไป (ตามแบบรายงานผลการปฏิบัติงานของผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน ภาคผนวก ข) เพื่อรวบรวมเสนอ ศพส.อ./ข. ทั้งนี้ให้ ศพส.อ./ข. สำนวนแบบรายงานให้ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน ใช้เพื่อการรายงานผลการปฏิบัติงาน

๗. ประเด็นที่ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนควรรู้มีอะไรบ้าง

๗.๑ ผู้ประสานพลังแผ่นดิน คือใคร และต้องทำอะไร

ผู้ประสานพลังแผ่นดิน คือ ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน หรือประชาชนผู้มีจิตอาสาที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้ทำหน้าที่ร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยกำหนดให้แต่ละหมู่บ้าน/ชุมชน มี ผู้ประสานพลังแผ่นดินได้ ตั้งแต่ ๒-๕ คนขึ้นไป ตามความพร้อมของแต่ละพื้นที่ เดิมผู้ประสานพลังแผ่นดินมีภารกิจหลัก ๕ ประการ แต่ตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน ผู้ประสานพลังแผ่นดินจะมีบทบาทอย่างมากในการเป็นผู้ช่วยชุดปฏิบัติการประจำตำบล และต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างใกล้ชิดกับชุดปฏิบัติการประจำตำบล เพื่อเป็นแกนนำปลุกพลังมวลชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนของตน โดยมีภารกิจ ดังนี้

๑) การสำรวจสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ และเฝ้าระวังเป็นหูเป็นตา ด้วยแนวคิดตาสับปรด เพื่อแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๒) การป้องกันกลุ่มเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะเยาวชนไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ด้วยแนวคิดการสร้าง กลุ่มเยาวชนอาสาพลังแผ่นดิน

๓) การช่วยค้นหาผู้เสพยา/ผู้ติด เพื่อให้การช่วยเหลือบำบัดฟื้นฟู และติดตามดูแลช่วยเหลือผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาให้สามารถกลับเป็นคนดี และใช้ชีวิตอย่างปกติในสังคม

๔) การสร้างความเข้มแข็งแก่หมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และส่งเสริมให้เกิดหมู่บ้าน/ชุมชนกองทุนแม่ของแผ่นดินในตำบลเพิ่มขึ้น

๗.๒ วิทยากรกระบวนการ คือใคร

วิทยากรกระบวนการ หมายถึง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางความคิด หรือดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ผู้ที่จะเป็นวิทยากรกระบวนการได้ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ หรือนักวิชาการ แต่เป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดกระบวนการ ควบคุมกระบวนการประชุมให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนใหญ่จะมีหน้าที่ในการเป็นผู้สนับสนุนหรือเป็นที่เลี้ยง และการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างจริงจัง ร่วมกันคิดและตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม วิทยากรกระบวนการที่ดีจึงต้องเป็นคนที่มีความรู้ทักษะการสื่อสารที่ดี รู้จักถามกระตุ้นให้คิด รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น วางตัวเป็นกลาง และเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคน ตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน กำหนดเป้าหมายไว้ให้ทุกอำเภอมีชุดวิทยากรกระบวนการ หรือชุดประชาคมหมู่บ้าน อำเภอละ ๑ ชุด หรือตามความเหมาะสม ชุดวิทยากรกระบวนการจะประกอบด้วยบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรจาก

ภาคประชาชนเองที่มีจิตอาสา มีอุดมการณ์ มีทักษะในการสื่อสาร บุคลากรเหล่านี้จะประกอบกันเป็นชุดปฏิบัติการ โดย ศพส.จ. เป็นผู้บริหารจัดการ/สนับสนุนให้ชุดวิทยากรฯ ปฏิบัติหน้าที่กระตุ้นชุมชนให้ตระหนักถึงปัญหา จัดทำประชาคมหมู่บ้านให้เกิดความพร้อมในการจัดการปัญหา และเป็นที่ปรึกษาแก่หมู่บ้าน/ชุมชนในการ ขับเคลื่อนชาวชุมชนให้เอาชนะยาเสพติดด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

๗.๓ ผู้นำธรรมชาติ คือใคร

ผู้นำธรรมชาติ คือ บุคคลที่สมาชิกในชุมชนให้การนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในชุมชนนั้นๆ ซึ่งหัวใจแห่งความสำเร็จที่สำคัญในการเสริมสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง การพิจารณาบุคคลที่เหมาะสม อันประกอบด้วย

๑) เป็นคนดีมีคุณธรรม มีศรัทธาในศาสนา เชื่อมมั่นในหลักจริยธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนและพวกพ้อง

๒) มีเหตุมีผล ใช้ข้อมูล ความรู้ และปัญญาในการทำงานและดำรงชีวิต

๓) มองเห็นและยอมรับจุดอ่อนจุดแข็ง ข้อจำกัดและศักยภาพของตัวเองและของชุมชน มีความอดทนต่อการวิพากษ์วิจารณ์ ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

๔) เป็นตัวเชื่อมที่ดี ไม่สร้างความแตกแยก เคารพในศักดิ์ศรีและให้เกียรติชาวบ้าน ไม่ดูถูกผู้อื่น มีความประนีประนอม มุ่งรักษาความร่วมมือ และให้กำลังใจทุกฝ่าย

๕) ปราศรณาและพร้อมที่จะเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ส่งเสริมการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ

๖) เป็นแบบอย่างที่ดี อันเป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน และคนภายนอก

ภาคผนวก ก

แหล่งข้อมูลต่างๆ ที่ผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชนจะสามารถสืบค้นได้

- ศพส. www.nccd.go.th
- รายงาน ศพส. <http://www.nispa.nccd.go.th>
- สำนักงาน ป.ป.ส. www.oncb.go.th
- ศูนย์วิชาการด้านยาเสพติด <http://nctc.oncb.go.th>
- กองทุนแม่ของแผ่นดิน www.kongtunmae-oncb.com
- กระทรวงมหาดไทย www.moi.go.th ข้อมูลศูนย์ดำรงธรรม ร้องทุกข์ – ร้องเรียน โทรศัพท์ ๑๕๖๗
- ศพส.มท. www.ppb.moi.go.th
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย www.dopa.go.th
- ศพส.ปค. <http://sod.dopa.go.th>
- กศน. <http://www.nfe.go.th>
- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข www.dmso.moph.go.th
- กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
<http://www.fda.moph.go.th>
- สถาบันธัญญารักษ์ <http://www.thanyarak.go.th>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข <http://www.thaihealth.or.th>
- กฎหมายยาเสพติดและบทลงโทษ http://www.thailaws.com/aboutthailaw/knowledge_62.htm
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๕) ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ <http://www.thailaws.com>
- พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. ๒๕๑๘ <http://www.thailandlawyer-center.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538975214&Ntype=19>
- พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๓๕ http://teenet.tei.or.th/Knowledge/law1_6_9.html
- พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. ๒๕๓๓ <http://thailandlawyercenter.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538974557&Ntype=19>
- สถาบันธัญญารักษ์, โรคสมองติดยา http://www.thanyarak.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=17&Itemid=59

คู่มือผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน

ตามคำสั่ง ศพส.ที่ ๒๓/๒๕๕๕ รวบรวมยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด

ภาคผนวก ข

แบบรายงานผลการปฏิบัติงานรายเดือนของผู้ประสานงานหมู่บ้าน/ชุมชน
 ชื่อบ้าน/ชุมชน..... หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ/เทศบาล.....จังหวัด.....
 ประจำเดือน.....ปี.....

กิจกรรม	ผลการปฏิบัติงาน			รายละเอียดการปฏิบัติ
	ดำเนินการแล้ว	อยู่ระหว่างดำเนินการ	ยังไม่ดำเนินการ	
๑. ศึกษาสภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนที่รับผิดชอบ				
๒. แยกแยะข้อมูลผลการศึกษาสภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน				
๓. ลงพื้นที่พบผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อแนะนำตัว ขอคำปรึกษา ข้อคิดเห็น ศึกษาบริบทและสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชน ตลอดจนปัญหาต่างๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชนเพิ่มเติม				เมื่อวันที่.....
๔. ลงพื้นที่แลกเปลี่ยนข้อมูลสภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ได้ศึกษา แก่นำหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อชี้ให้เห็นถึงมหันตภัยจากยาเสพติด สร้างความตระหนัก ให้เกิดจิตสำนึกลุกขึ้นแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชน				เมื่อวันที่.....
๕. ชูดปฏิบัติการประจำตำบลลงพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน ให้ความรู้ ความเข้าใจ และคำแนะนำแก่ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนในการวางแผนขับเคลื่อนงานยาเสพติด ตลอดจนการเตรียมการจัดประชุมประชาคมชาวบ้านทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน				เมื่อวันที่.....
๖. ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน จัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน/ชุมชน ให้ความรู้ ความเข้าใจ และกระตุ้นสมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชนให้อีกเห็นลูกขึ้นสู้ และเข้าร่วมปฏิบัติการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด				เมื่อวันที่..... ผู้เข้าร่วมประชุม.....คน
๗. สมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชน มีการคัดเลือกกรรมการชุมชน ๑ คน : ๕ ครวเรือน เพื่อช่วยกันดูแลสมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชน				ตั้งกรรมการ.....คน
๘. สมาชิกในหมู่บ้าน/ชุมชนร่วมปฏิบัติการค้นหาผู้เสพ ผู้ติด ผู้ค้า ยาเสพติดที่มีพฤติกรรมเสี่ยง และพื้นที่ที่เป็นแหล่งมั่วสุมในหมู่บ้าน/ชุมชน				พบผู้เสพ/ผู้ติด จำนวน.....คน พบผู้ค้าจำนวน คน พบเยาวชนกลุ่มเสี่ยง.....คน พบพื้นที่แหล่งมั่วสุม.....แห่ง
๙. ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนดำเนินการป้องกันและแก้ไขกลุ่มผู้เสพ ผู้ติด ผู้ค้า ยาเสพติดที่มีพฤติกรรมเสี่ยง และพื้นที่แหล่งมั่วสุมในหมู่บ้าน/ชุมชนที่ได้จากการค้นหาตามคำแนะนำของชุดปฏิบัติการประจำตำบล				ผู้เสพผู้ติดเข้าบำบัด.....คน ผู้ค้าถูกดำเนินการ.....คน เยาวชนกลุ่มเสี่ยง.....คน พื้นที่แหล่งมั่วสุม.....แห่ง
๑๐. มีการแยกแยะครัวเรือน โดยการรับรองครัวเรือนของสมาชิก/กรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน				รับรอง.....ครัวเรือนจากทั้งหมด.....ครัวเรือน
๑๑. มีการดำเนินงานเสริมความเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน ตามแนวทางการกองทุนแม่ของแผ่นดิน				